Β γ
LAZ

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Θ'. ΑΙΩΝΑ

Η

ΕΝΩΣΙΣ ΑΥΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΔΥΣΕΩΣ

ΚΑΙ

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΥΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΝ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ.

ΚΑΙ

ΤΙΣ Η ΣΧΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΥΠΟ

Γ. ΛΑΖΟΠΟΥΛΟΥ.

ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΩΡ
ΞΕΝΟΦΩΝ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ
ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

1863.

2040

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ... ΑΘΗΝΩΝ ΒΙΒΛ... ΑΡ. 2299

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ.

Ἡ « Ἐφημερὶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως » ἥτις οὐδέποτε ἔπαυσεν ὑβρίζουσα τὴν Ὀρθοδοξίαν, εἴς τι προλαβὸν φύλλον της, κατεχώρησεν ἓν ἔγγραφον, ὅπερ κυκλοφορεῖ, ὡς αὐτὴ λέγει, « ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Τυρνόβου, ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ τῆς σχισματικῆς ταύτης χώρας, δι' οὗ καθιεροῦται ἡ πρὸς τὴν καθολικὴν ἑνότητα ἐπιςροφὴ αὕτη. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο φέρον πολυαρίθμους ὑπογραφὰς δημοσιεύεται ἤδη παρὰ τοῦ (Παρισιανοῦ) « Κόσμου », ἐξ οὗ, καὶ ἡ εἰρημένη Ἐφημερὶς τῆς πόλεώς μας, ἠρανίσθη αὐτό. Δὲν ἠθέλαμεν ἀξιώσει οὔτε βλέμμα κἂν νὰ ῥίψωμεν εἰς τὸ ἔγγραφον αὐτὸ, ἂν ὁ ἀξιοτ. Συν. τῆς « Ἐφημερίδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως » δὲν ὕβριζε δωρεὰν τὴν Ὀρθοδοξίαν. Θαυμάζομεν, τῇ ἀληθείᾳ, πῶς αἱ προπαγάνδαι δὲν ἐσωφρονίσθησαν, ἀφοῦ ἅπασαι αἱ θῆραί των προσέπεσον εἰς τοὺς πόδας τῆς Ἀνατ. Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Συντάκτης τῆς εἰρημένης Ἐφημερίδος, ἐκφράζει ἀρχὰς, τὰς ὁποίας ὁ ἀληθὴς μάρτυς τοῦ τότε καιροῦ, δηλ. ἡ ἱστορία διαψεύδει τρανῶς. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ κοινὸν ἴσως δὲν γινώσκει, τὴν Ἐπιςροφὴν καὶ τὴν Ἕνωσιν, ἕνεκα τούτου ἐρχόμεθα νὰ ἐξετάσωμεν ἀμερολήπτως καὶ ἄνευ τῆς παραμικρᾶς παραμορφώσεως, δύο τινά· Α΄. Τὸν Χριστιανισμὸν τῶν Βουλγάρων κατὰ τὸν Θ΄. αἰῶνα, τὴν ὀλιγοχρόνιον αὐτῶν ἕνωσιν μετὰ τῆς δύσεως, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν.

Οἱ μελετήσαντες τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ Δυτικοὺς Ἱστορικοὺς γινώσκουσιν ὅτι οἱ Βούλγαροι συχνάκις ἐπέδραμον τὰς ἐπαρχίας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους φθείροντες αὐτὰς διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. Ἐν ἔτει δὲ 864 (ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ Γ΄. υἱοῦ τοῦ Θεοφίλου), γενομένης μεγάλης ἀκαρπίας εἰς τὴν χώραν τῶν Βουλγάρων, καὶ στενοχωρηθέντων τῶν κατοίκων, ἐξεστράτευσεν ὁ Μιχαὴλ μετὰ τοῦ θείου του Βάρδα κατ' αὐτῶν, τοὺς ὁποίους πολιορκήσαντες, τοὺς ἔφερον εἰς μεγίστην ςενοχωρίαν. Πρὶν δὲ ἢ συμβῇ τοῦτο, ὁ Βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων Βόγορις, εἶχε λάβει τὴν ἀδελ-

φὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς Αὐλῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾗ εἶχεν αἰχμαλωτισθῆ, τελείαν Χριστιανήν· διότι ἐν τῇ πρωτευούσῃ οὖσα, οὐ μόνον ἐβαπτίσθη, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐξέμαθε, καὶ φιλόθρησκος ἦτο· ἐπανελθοῦσα δὲ παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς, πάντοτε συνδιελέγετο μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ περίστασις ἐδόθη καὶ σκέψιν ποιησάμενοι οἱ μεγιστᾶνες μετὰ τοῦ Βογόρεως, ἀπεφάσισαν νὰ ὑποταχθῶσι πολιτικῶς μὲν, τῷ Βασιλεῖ τῆς Πρωτευούσης, Πνευματικῶς δὲ, τῷ Πατριάρχῃ αὐτῆς (πατριάρχης δ' ἦν τότε ὁ Φώτιος). Γενομένης λοιπὸν συνθήκης ἦλθεν ὁ Βόγορις μετὰ τῶν μεγιστάνων εἰς τὴν Βασιλεύουσαν καὶ ἐδέχθη τὸ Βάπτισμα ἐν τῇ ἱερᾷ Κολυμβήθρᾳ τῶν Βλαχερνῶν, λαβὼν τὸ ὄνομα τοῦ ἀναδόχου αὐτοῦ Μιχαήλ. Ἔκτοτε ἐγένετο διηνεκὲς μέλημα τοῦ Φωτίου, ὅστις ἀπέστειλεν εἰς Βουλγαρίαν Κήρυκας, ἵνα διδάξωσι τῷ λαῷ τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Θρησκείας. Ἔγραψε δὲ καὶ ἐκτεταμένην Ἐπιστολὴν τῷ Μιχαὴλ, ἑρμηνεύων τὰς γραφὰς καὶ τοὺς Συνοδικοὺς κανόνας, καὶ ἀποκαλῶν αὐτόν· « Ὦ καλὸν ἄγαλμα τῶν ἐμῶν πόνων καὶ τῶν πνευματικῶν ὠδύνων εὐγενὲς καὶ γνήσιον γέννημα. »

Ἀλλ' οὐχ ἧττον ὁ Χριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων ὀφείλεται εἰς δύο Ἕλληνας Μοναχοὺς, τοὺς ἀδελφοὺς Μεθόδιον καὶ Κύριλλον, οἵτινες μετὰ μεγίστου πόνου ὡδήγησαν αὐτοὺς εἰς τὸν Χριστιανισμόν· καὶ ὁ μὲν Μεθόδιος μετέβη τῷ 845 εἰς Βουλγαρίαν, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν εἰσηκούσθη· ὁ δὲ Κύριλλος προσαγαγὼν τῇ Χριστιανικῇ Θρησκείᾳ τοὺς παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον οἰκοῦντας Χαζάρους, ἦλθε τέλος εἰς Βουλγαρίαν καὶ σπουδάσας τὴν γλῶσσαν τῶν κατοίκων, μετέφερεν εἰς ταύτην τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὸ Εὐχολόγιον. Ὅτε δὲ οἱ Γερμανοὶ ἐπολέμουν μετὰ τῶν Σέρβων, τότε οἱ δύο ἀδελφοὶ μετέβησαν κατ' ἀνάγκην εἰς Ῥώμην, ἔνθα ὁ μὲν Κύριλλος ἐτελεύτησε κατὰ τὸ 867, ὁ δὲ Μεθόδιος μετέβη καὶ αὖθις εἰς τὸν Νεοφώτιστον λαόν.

Ἐν ἔτει δὲ 866 ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Λουδοβῖκος ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ εὐτυχήσας, παρεκίνησε τὸν βασιλέα αὐτῶν Μιχαὴλ νὰ αἰτήσῃ πνευματικοὺς Διδασκάλους ἀπὸ τὴν Δύσιν. Ὁ Πάπας Νικόλαος ἀμέσως ἔπεμψεν Ἱεραποστόλους,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὧν ἡ Διδασκαλία τοσοῦτον ἐπέτυχεν, ὥςε ὁ Βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων ἀπέστειλε πρέσβεις μετὰ πλουσίων δώρων εἰς Ῥώμην, καὶ ἐζήτει ὁδηγίας περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Νέας Θρησκείας. Ἠλίας ὁ Μηνιάτης, (α) λέγει, « Δὲν ἦτο τόσον δύσκολον νὰ ἐπιστρέψωσιν οἱ Βούλγαροι ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ἄνθρωποι Νεοβαπτισμένοι, καὶ ὡσὰν τρυφερὰ κλωνάρια εὔκολοι νὰ κλίνωσιν ὅθεν ἤθελον τραβιχθῆ, μάλιστα ὁποῦ ἐκεῖνοι οἱ Ἐπίσκοποι τοῦ Νικολάου ἐκήρυττον φανερὰ ὅτι ὁ Κωνςαντινουπόλεως Πατριάρχης Φώτιος δὲν ἦτον ἀληθινὸς καὶ γνήσιος Ἀρχιερεὺς, καὶ διὰ τοῦτο ὅλαι αἱ πράξεις του ἦσαν ἄκυραι· ὅθεν διὰ τὴν ἀφορμὴν ταύτην ἔχριον πάλιν μὲ τὸ Ἅγιον Μῦρον, ὅσους εἶχον βαπτισμένους οἱ Ἀνατολικοί· » τῷ ὄντι κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἠδύναντο οἱ μήπω στερεωθέντες εἰς τὴν Διδασκαλίαν τῆς πίστεως, νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τοὺς Ἱεραποστόλους τοῦ Πάπα, ἀλλὰ σήμερον, ἐν πλήρει δεκάτῳ ἐννάτῳ αἰῶνι, ἐνῷ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν Βούλγαροι ἀκριβῶς ἐδιδάχθησαν τὴν πάτριον αὐτῶν Θρησκείαν, καὶ ἔγνωσαν τὰς καινοτομίας τῆς Δύσεως, καὶ τὰς φιλοδόξους ἀξιώσεις τοῦ Βατικανοῦ, νομίζουσιν οἱ Δυτικοὶ ὅτι θὰ πείσωσι αὐτοὺς νὰ ἀγαποῦν πρὸς τὸν Πάπαν ὅσον θὰ ἀγαπῶσι καὶ οἱ εὐκλεεῖς καὶ Θεόχριστοι Πατέρες αὐτῶν ἡνώθησαν πάλιν μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δύναται ὁ ἀξιότιμος Συν. τῆς Ἐφημερ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ κράζων, διὰ τὴν Ἕνωσιν καὶ διὰ τὴν Ἐπιστροφὴν, νὰ μᾶς πείσῃ διὰ ποίαν ἄλλην αἰτίαν ἡνώθησαν οἱ Βούλγαροι μεθ᾽ ἡμῶν, ἢ διότι ἔγνωσαν καθαρῶς τὰς ἀνομίας τῆς Δύσεως;

Ὁ Πάπας καὶ οἱ Ἀπόστολοι αὐτοῦ δὲν ηὐχαριστήθησαν μόνον διότι ἀπέκτησαν τοιαύτην ἐπαρχίαν, ἀλλ᾽ ἐτράπησαν εἰς πλείστας ὅσας ὕβρεις κατὰ τῆς Ἀνατ. Ὀρθ. Ἐκκλησ. νομίσαντες, ὅτι διὰ τῶν ὕβρεων θὰ καταπείσωσι τοὺς Βουλγάρους νὰ μείνωσι πιστὰ τέκνα τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς καὶ νῦν νομίζουν, οἱ ἐκσφενδονίζοντες βέλη ὕβρεων κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ὅτι θὰ ἀποπλανήσωσι τοὺς Βουλγάρους ἀπὸ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τῆς Ὀρθοδοξίας, καὶ ἕνεκα τούτου δημοσιεύουν ἔγγραφα καὶ ἕτερα τοιαῦ-

---

(α) Πέτρα Σκανδάλου σελ. 34.

τα λῃρήματα, ὁμολογίας πίστεως, καθ' ἃς ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νὰ τελῶσι τὰς ἱερὰς τελετάς των κατὰ τοὺς τύπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, φθάνει μόνον ν' ἀναγνωρίσωσι, ὡς τοποτηρητὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸν Πάπαν Ῥώμης. Ὦ τῆς ἀναιδοῦς πανουργίας! νομίζουν ἄρα οἱ Δυτικοί, καὶ αὐτὸς ὁ Ποντίφηξ τῆς Ῥώμης, ὅτι θὰ δυνηθῶσι διὰ τῆς τοιαύτης ἀπάτης νὰ βεβηλώσουν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν Βουλγάρους, καὶ νὰ τοὺς διδάξουν τὰς ἀνομίας των; Πώποτε δὲν πιστεύωμεν ὅτι θὰ κλονισθῶσιν ἢ ἐν τῷ μέσῳ τῆς σχισματικῆς! χώρας οἰκοῦντες Ὀρθόδοξοι λαοί, νὰ τραποῦν πρὸς τοὺς Θεομάχους Παπιστάς. Τότε μόνον, τότε, δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν τοῦτο, ὅταν ὁ Ποντίφηξ τῆς Ῥώμης, ἀποῤῥίψῃ τὰς καινοτομίας καὶ κηρύξῃ τὴν ἕνωσιν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς!

Ὁ Πατριάρχης Φώτιος βλέπων τὴν ἁρπαγὴν τῶν νέων μελῶν τῆς Ἑαυτοῦ Ἐκκλησίας, ἅτινα αὐτὸς πρῶτος ἀνεγέννησε διὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐθήλασε μὲ τὸ γάλα τῆς Ὀρθοδοξίας, παρωξύνθη τοσοῦτον, ὥστε συντάσει λαμπρὰν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς Πατριάρχας, (α) ἐν ᾗ τρανῶς ἀπεδείκνυε τὰς καινοτομίας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἀπληστίαν αὐτῆς, διότι ἠθέλησε ν' ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς δικαιοδοσίας του τὰ ἑαυτοῦ τέκνα.

Μετὰ ταῦτα ὁ Πατριάρχης Φώτιος συναθροίζει Σύνοδον (866) πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἀρχικῶν θεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ πρὸς καταστροφὴν τῶν Ῥωμαϊκῶν σχεδίων. Πολυπληθὴς ἦτο ἡ Σύνοδος, ἐν ᾗ παρῆσαν ὅ,τε Βασιλεὺς Μιχαὴλ καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ Βασίλειος ὁ Μακεδών, οἱ τοποτηρηταὶ τῶν τριῶν Πατριαρχικῶν θρόνων, πλῆθος ἄπειρον Ἐπισκόπων τε καὶ κληρικῶν καὶ πᾶσα ἡ Σύγκλητος· ἀρξαμένης δὲ τῆς Συνόδου ἀναγινωσκόνται αἱ πράξεις τοῦ Νικολάου, καὶ μετὰ μικρᾶς σκέψεως καθαιρεῖται τοῦ θρόνου, κηρύττεται ἀνάξιος τῆς θείας κοινωνίας καὶ τέλος ἀναθεματίζεται· αἱ δὲ πράξεις ταύτης τῆς Συνόδου μετὰ χιλίων ὑπογραφῶν ἀπεστάλη τῷ Πάπα εἰς Ῥώμην.

Ἐκ τούτων ὅλων ἐννοήσαντες οἱ Βούλγαροι τὰς πλεκτάνας

(α) Μέρος τῆς Ἐγκυκλίου ταύτης δημοσιεύομεν κατωτέρω μετά τινων ἱστορικῶν ἀποδείξεων περὶ τοῦ· τίς ἡ Σχισματικὴ Ἐκκλησία.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῆς Δύσεως, ἀμέσως, ὡς ἐῤῥέθη, ὑπετάχθησαν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἔκτοτε δὲ τόσον ἦσαν συνηνωμένοι μετὰ τῶν Γραικῶν, ὥστε καὶ κῦδος συνήφθη μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς πρωτευούσης, νυμφευθέντος τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Πέτρου, τὴν ἐγγονὴν τοῦ Ῥωμανοῦ Μαρίναν, στεφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Στεφάνου ἐν τῷ Ναῷ τῶν Πηγῶν. Ἔπειτα ἐπὶ τῆς λῃστρικῆς Λατινοκρατείας, ὅτε ὁ Ἑλληνικὸς θρόνος μετεβιβάσθη εἰς Νίκαιαν, ὁ γενναῖος Βασιλεὺς Βατάτσης (1222) θέλων ν' ἁρπάσῃ τὸν θρόνον τῶν Πατέρων αὐτοῦ ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Λατίνων, ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ κῦδος μετὰ τοῦ Ἀσὰν τοῦ Ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων, ἵνα συσφίγγξῃ ἔτι μᾶλλον τὴν συμαχίαν διὰ συγγενικοῦ δεσμοῦ· πέμπει λοιπὸν ὁ Βατάτσης πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀσὰν ὅςις ἐδέχθη τὰ προταθέντα· τούτων ὅθεν βεβαιωθέντων, ὁ μὲν Βατάτσης μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου ἐκ Λαμψάκου διαπεραιοῦται εἰς Καλλίπολιν, ἔνθα ἐπικυρωθείσης τῆς συμμαχίας καὶ ἀνταλλαγέντων τῶν ὅρκων, ὅπως ἀπὸ κοινοῦ προσβάλλουσι τοὺς κοινοὺς ἐχθροὺς τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ μὲν Ἀσὰν ἀπῆλθεν πέραν τῆς Καλλιπόλεως, ὁ δὲ Βατάτσης συμπαραλαβὼν τὴν Ἑλένην, τὴν νεόνυμφον δηλ. διαπεραιοῦται εἰς Λάμψακον, ἔνθα ἦν ἡ βασιλὶς Εἰρήνη καὶ πληροῦσι τὴν τῶν παίδων συνάφειαν Ἱερουργοῦντος Γερμανοῦ τοῦ Πατριάρχου (α).

Τόσον βραχυχρόνιος ὑπῆρξεν ἡ ἕνωσις τῶν Βουλγάρων μετὰ τῆς Δύσεως τὴν ὁποίαν ὁ Ἱστορικὸς Συντάκ. τῆς Ἐφ. τῆς Κωνσταντ. μεγεθύνει τόσον, ὥστε, πρὶν τοῦ κυκλοφοροῦντος ἐγγράφου, προτάσσει τὴν Ἐπιστροφὴν, ὡσὰν νὰ ἦσαν ἡνωμένους πέντε ἢ καὶ δέκα αἰῶνας. Μοὶ φαίνεται δὲ ὅτι αἱ λυσσώδεις Προπαγάνδαι τοῦ Πάπα δὲν ἐννόησαν εἰσέτι, ὅτι ἡ Διδασκαλία Χριστιανοῦ Ὀρθοδόξου ἔχει βάσεις στερεὰς, καὶ ὅτι πώποτε δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ κλονίσωσι λαὸν τὸν ὁποῖον γλῶσσα Γραικοῦ ἐδίδαξεν.

Ἀπεδείξαμεν, ὡς μοὶ φαίνεται, πόσον καιρὸν ἔμειναν οἱ Βούλγαροι ἡνωμένοι μετὰ τῆς Δύσεως· μένει λοιπὸν ἡμῖν νὰ ἐξετά-

---

(α) Περὶ ὅλων τούτων κατ' ἔκτασιν πραγματεύομαι εἰς τὸν δεύτερον Τόμον τῆς παρ' ἐμοῦ ὅσον οὔπω ἐκδοθησομένης ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σωμεν περὶ τῆς Σχισματικῆς Ἐκκλησίας. Ἀντὶ δὲ πάσης ἄλλης ἱστορικῆς ἀποδείξεως, νομίζομεν ἀρκοῦσαν τὴν ἐγκύκλιον τοῦ Φωτίου ἵνα φωτίσῃ τὸ κοινὸν καὶ μάλιστα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν Βουλγάρους περὶ τῶν καινοτομιῶν τῆς Δύσεως, καὶ τότε ἂς ὁμολογήσωσι τίνες οἱ Σχισματικοί, καὶ εἰς ποῖα βάραθρα μέλλουν νὰ τοὺς ῥίψουν αἱ προπαγάνδαι τῆς Δύσεως.

« Ἀλλά γε δὴ, καὶ Βουλγάρων ἔθνος μισόχριστον εἰς τοιαύτην μετέκλινεν ἡμερότητα καὶ θεογνωσίαν, ὥστε τῶν δαιμονίων καὶ πατρώων ἐκθέντες ὀργίων, καὶ τῆς ἐθνικῆς δεισιδαιμονίας ἀποσκευασάμενοι τὴν πλάνην, εἰς τὴν τῶν Χριστιανῶν μετενεκεντρίσθησαν πίστιν. »

« Ἀλλ' ἡ τοιαύτη διήγησις εὐαγγελίων οὖσα ὑπόθεσις εἰς κατήφειαν μετατίθεται, τῆς εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς εἰς πένθος τραπείσης καὶ δάκρυα. Οὔπω γὰρ ἐκείνου τοῦ ἔθνους, οὐδ' εἰς δύο ἐνιαυτοὺς, τὴν ὀρθὴν τῶν Χριστιανῶν τιμῶντες θρησκείαν, ἄνδρες ἐκ σκότους ἀναδύντες, (τῆς γὰρ ἑσπερίας μοίρας ὑπῆρχον γεννήματα), οἴμοι πῶς τὸ ὑπόλοιπον διηγήσομαι ; οὗτοι πρὸς τὸ νεοπαγὲς εἰς Εὐσέβειαν καὶ νεοσύστατον ἔθνος ἐμπηδήσαντες τὸν ἀμπελῶνα Κυρίου, τὸν ἠγαπημένον καὶ νεόφυτον καὶ ποσὶ καὶ ὀδοῦσιν, ἤτοι τρίβους αἰσχρᾶς πολιτείας, καὶ διαφθορᾷ δογμάτων, τόγε εἰς τόλμαν ἧκον τὴν αὐτῶν, κατανεμησάμενοι ἐλυμήναντο· ἀπὸ γὰρ τῶν ὀρθῶν καὶ καθαρῶν δογμάτων, καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν ἀμωμήτου πίστεως, παραφθείρειν τούτους, καὶ ὑποσπᾶν, κατεπανουργήσαντο. »

« Καὶ πρῶτον μὲν αὐτοὺς ἐκθέσμως, εἰς τὴν τῶν Σαββάτων νηστείαν μετέστησαν. Οἶδε δὲ καὶ ἡ μικρὰ τῶν παραδοθέντων ἀθέτησις, καὶ πρὸς ὅλην τοῦ δόγματος ἐπιτρέψαι καταφρόνησιν. Ἔπειτα δὲ τὴν τῶν νηστειῶν πρώτην ἑβδομάδα, τῆς ἄλλης νηστείας περικόψαντες, εἰς γαλακτοποσίας, καὶ τυροῦ τροφὴν, καὶ τὴν τῶν ὁμοίων ἀδδηφαγίαν καθείλκυσαν. Ἐντεῦθεν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν τῶν παραβάσεων ἐμπλατύνοντες, καὶ τῆς εὐθείας τρίβου καὶ βασιλικῆς διαστρέφοντες, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐνθέσμῳ γάμῳ πρεσβυτέρους διαπρέποντας, τοὺς ὡς ἀληθῶς Θεοῦ ἱερεῖς, μυσάττεσθαί τε καὶ ἀποστρέφεσθαι παρεσκεύασαν· τῆς Μανοῦ γεωργίας, ἐν αὐτοῖς, τὰ σπέρματα κατασπείρονται, καὶ ψυχὰς, ἄρτι βλαστάνειν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀρξαμένας, τὸν σπόρον τῆς εὐσεβείας τῇ τῶν ζιζανίων ἐπισπορᾷ λυμαινόμενοι. »

« Ἀλλά γε δὴ, καὶ τοὺς ὑπὸ πρεσβυτέρων μύρῳ χρισθέντας, ἀναμυρίζειν αὐτοὺς οὐ πεφρίκασιν· ἐπισκόπους ἑαυτοὺς ἀναγορεύοντας, καὶ τὸ τῶν πρεσβυτέρων χρίσμα, ἄχρηστον εἶναι, καὶ εἰς μάτην ἐπιτελεῖσθαι, τερατευόμενοι. »

« Ἆρ᾽ ἔστιν, ὃς τηλικαύτην ἀκοῇ παρείληφεν ἄνοιαν, ἣν κατατολμᾶν οἱ παράφρονες οὐκ ἐνόρκησαν ; τοὺς ἅπαξ μύρῳ χρισθέντας ἀναχρίοντες, καὶ τὰ τῶν Χριστιανῶν ὑπερφυῆ καὶ θεῖα μυστήρια, εἰς λῆρον μακρὸν, καὶ πλατὺν ἐξορχούμενοι γέλωτα. Καὶ τό γε σοφὸν τῶν ὡς ἀληθῶς ἀμυήτων. Οὐ γὰρ ἔξεστι, φασὶν, ἱερεῦσιν τοῖς τελουμένοις μύρῳ ἁγιάζειν· ἀρχιερεῦσι γὰρ μόνοις ἐνομίσθη. Πόθεν ὁ νόμος ; τίς δ᾽ ὁ νομοθέτης ; ποῖος τῶν Ἀποστόλων ; τῶν Πατέρων δέ ; ἀλλὰ τῶν Συνόδων ; ἢ ποῦ καὶ πότε συστᾶσα ; ἢ τίνων δὲ κρατήσασα ψήφων ; οὐκ ἔξεστιν ἱερεῖ μύρῳ τοὺς βαπτιζομένους σφραγίζειν ; Οὐκοῦν οὐδὲ βαπτίζειν ὅλως, οὐδὲ ἱερᾶσθαι· ἆρα ἵνα σοι μηδὲ ἡμίτομος ἱερεὺς, ἀλλ᾽ ὁλόκληρος, εἰς ἀνίερον εἴη κλῆρον ἀπεληλαμένοις ἱερουργεῖ τὸ δεσποτικὸν σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, καὶ τοὺς πάλαι μυσταγωγηθέντας, δι᾽ αὐτῶν καθαγιάζει, πῶς οὐχ ἁγιάσει, μύρῳ χρίων τοὺς νῦν τελουμένους ; βαπτίζει ὁ ἱερεὺς, καθάρσιον δῶρον τῷ βαπτιζομένῳ τελεσιουργῶν, πῶς, εἷς τελεσιουργὸς αὐτὸς ὑπάρχει καθάρσεως, ἀφαιρέσεις αὐτοῦ τὴν φυλακὴν καὶ σφραγίδα ; ἀλλ᾽ ἀφαιρεῖς τὴν σφραγίδα, μήδ᾽ ὑπηρετεῖν ἐπιτρέψῃς τῷ δώρῳ, μήδ᾽ ἐν αὐτῷ τινὰς τελεσιουργεῖν, ἵνα σε γυμνοῖς, ὁ σὸς ἱερεὺς, ἐνδιαπρέπων ὀνόμασι, τῆς αὐτῆς αὐτῷ χοροστασίας κορυφαῖον δείξῃ, καὶ ἐπίσκοπον. »

« Ἀλλὰ γὰρ οὐχὶ μόνον εἰς ταῦτα παρανομεῖν ἐξηνέχθησαν, ἀλλὰ καὶ εἴτις κακῶν ἐστι κορωνὶς, εἰς ταύτην ἀνέδραμον, πρὸς γάρ τοι τοῖς εἰρημένοις ἀτοπήμασι, καὶ τὸ ἱερὸν καὶ Ἅγιον Σύμβολον, ὃ πᾶσι τοῖς συνοδικοῖς καὶ οἰκουμενικοῖς ψηφίσμασιν ἄμαχον ἔχει τὴν ἰσχὺν, νόθοις λογισμοῖς, καὶ παρεγγράπτοις λόγοις, καὶ θράσους ὑπερβολῇ κιβδηλεύειν ἐπεχείρησαν· ὢ τῶν τοῦ πονηροῦ μηχανημάτων ! τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐκ ἐκ τοῦ Πατρὸς μόνον, *ἀλλά γε καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἐκπορεύεσθαι*, καινολογήσαντες. »

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

« Τίς ποτε τοιαύτην, παρὰ τῶν πώποτε ἀσεβησάντων, φωνὴν ἤκουσε ῥαγεῖσαν; ποῖος σκολιὸς ὄφις εἰς τὰς ἐκείνων καρδίας τοῦτο ἐρεύξατο; Τίς ὅλως ἀνάσχοιτο, τῶν ἐν Χριστιανοῖς τελούντων, ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος δύο εἰσάγειν αἴτια; Υἱοῦ μὲν καὶ Πνεύματος, τὸν Πατέρα· τοῦ Πνεύματος δὲ πάλιν, τὸν Υἱόν· καὶ εἰς διθεΐαν τὴν μοναρχίαν λύειν; Διὰ τί δὲ καὶ ἐκπορευθείη τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα; Εἰ γὰρ ἡ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπόρευσις τελεία (τελεία δὲ, ὅτι ὁ Θεὸς τέλειος, ἐκ τοῦ Υἱοῦ τελείου), τίς ἡ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπόρευσις, καὶ διατί; περιττὸν γὰρ ἂν εἴη τοῦτο, καὶ μάταιον. »

« Εἰ γὰρ, ἐνῷ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα, ἡ ἰδιότης ἐπιγινώσκεται αὐτοῦ· ὡσαύτως δὲ, καὶ ἐνῷ γεννᾶται ὁ Υἱὸς, ἡ τοῦ Υἱοῦ. Ἐκπορεύεται δὲ, ὡς ὁ ἐκείνων λῆρος, καὶ τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Πλείοσιν ἄρα ἰδιότησι διαστέλλεται τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς, ἤπερ ὁ Υἱός. Κοινὸν μὲν γὰρ Πατρὶ καὶ Υἱῷ ἡ ἐξ αὐτῶν τοῦ Πνεύματος πρόοδος· ἰδία δὲ τοῦ Πνεύματος, ἥτε ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπόρευσις, καὶ μὴν καὶ ἡ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Εἰ δὲ πλείοσι διαφοραῖς διαστέλλεται τὸ Πνεῦμα, ἤπερ ὁ Υἱὸς, ἐγγυτέρω ἂν εἴη τῆς Πατρικῆς οὐσίας ὁ Υἱὸς, ἤπερ τὸ Πνεῦμα· καὶ οὕτως πάλιν ἡ Μακεδονίου κατὰ τοῦ Πνεύματος παρακῦψαι τόλμα, τὸ ἐκείνων ὑποδυομένη δρᾶμα καὶ τὴν σκηνήν. »

« Ὁρᾷς, ὡς μάτην οὗτοι, μᾶλλον δ' εἰς πρόχειρον θήραν τῶν πολλῶν, τὸ τῶν Χριστιανῶν ἑαυτοῖς ὑπέθεσαν ὄνομα. Ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ· πόθεν ἤκουσας τοῦτο; Ἐκ ποίων εὐαγγελιστῶν τὴν φωνὴν ἔχεις ταύτην; ποίας Συνόδου τὸ βλάσφημον τοῦτο ῥῆμα; »

« Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν φησὶν, τὸ Πνεῦμα, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται· οἱ δὲ τῆς κοινῆς ταύτης δυσσεβείας Πατέρες, τὸ Πνεῦμα, φασὶν, ὃ παρὰ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεται. »

« Τίς οὐ κλείσει τὰ ὦτα πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς βλασφημίας ταύτης; Αὕτη κατὰ τῶν Εὐαγγελίων ἵσταται, πρὸς τὰς Ἁγίας παρατάσσεται Συνόδους, τοὺς μακαρίους καὶ Ἁγίους παραγράφεται Πατέρας, τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον, τὸν ἐν θεολογίᾳ περιβόητον Γρηγόριον, τὴν βασίλειον τῆς Ἐκκλησίας στολὴν, τὸν Μέγαν Βασίλειον, τὸ χρυσοῦν τῆς Οἰκουμένης στόμα, τὸ τῆς σοφίας πέλα-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γος, τὸν ὡς ἀληθῶς Χρυσόστομον. Καὶ τί λέγω τὸν δεῖνα, ἢ τὸν δεῖνα ; κατὰ πάντων ὁμοῦ τῶν Ἁγίων Προφητῶν, Ἀποστόλων, Ἱεραρχῶν, Μαρτύρων, καὶ αὐτῶν τῶν Δεσποτικῶν φωνῶν, ἡ βλάσφημος αὕτη καὶ θεόμαχος φωνὴ ἐξοπλίζεται. »

« Πρὸς δέ γε τοῖς εἰρημένοις, εἰ ἐκ τοῦ Πατρὸς μὲν ὁ Υἱὸς γεγέννηται, τὸ δὲ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ἐκπορεύεται· ὡς εἰς δύο αἰτίας ἀναφερόμενον, οὐδὲ τὸ σύνθετον εἶναι διδράσειεν. »

« Πρὸς δέ γε τοῖς εἰρημένοις, κἀκεῖνο αὕτη ἐπισκοπήσειεν εἴπερ ἡ τοῦ Πνεύματος, ἐκ τοῦ Πατρὸς, πρόοδος, εἰς ὕπαρξιν συντελεῖ· τί συνοίσει τῷ Πνεύματι, ἡ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπόρευσις, τῆς Πατρικῆς ἀρκούσης εἰς ὕπαρξιν ; Οὐ γάρ τις, εἰς ἕτερόν τι, τῶν περὶ τὴν οὐσίαν, συντελεῖν, κατατολμήσει λέγειν· πάσης διπλόης, καὶ συνθέσεως, τῆς μακαρίας καὶ θείας ἐκείνης φύσεως, ὡς ἀπωτάτω κειμένης. »

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ διακόψωμεν ἐπὶ μικρὸν τὴν ἐπιστολὴν, καὶ νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῆς διττῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τῆς εἰσαχθείσης εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν. Ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰωάννης τις Μοναχὸς ἐδογμάτισεν, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ « ἐξ Υἱοῦ. » Ὁ Μέγας Κάρολος συνήθροισεν ἐν Ἀκουϊσγράνῳ Σύνοδον πρὸς λύσιν τούτου τοῦ ζητήματος, καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς τὸν Πάπα Λέοντα Γ'. μετά τινος ἐπιστολῆς ἥτις ἐπραγματεύετο περὶ τῆς διττῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Φθάσαντες οἱ πρέσβεις εἰς Ῥώμην, συνδιελέχθησαν περὶ τοῦ ζητήματος, ὡς ἀκολούθως.

Ὁ Πάπας. (Ἀναγνώσας τὴν ἐπιστολήν). Οὕτω κἀγὼ πιστεύω ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Γραφῶν καὶ τῶν Πατέρων.

Πρέσβεις. Ἀφοῦ λοιπὸν, καὶ σὺ ὁμολογεῖς, ὅτι αὕτη ἡ ὀρθὴ περὶ Πνεύματος δόξα, εἰπὲ, δὲν ὀφείλομεν νὰ διδάξωμεν τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ νὰ στερεώσωμεν ἐν τῇ δόξῃ αὐτῇ τοὺς εὖ φρονοῦντας ;

Πάπας. Ναί.

Πρέσβ. Δύναταί τις νὰ σωθῇ μὴ πιστεύων εἰς τὴν ἀλήθειαν ταύτην ;

Πάπας. Ὄχι βέβαια, ἐὰν ἱκανὸς ἦναι νὰ καταλάβῃ αὐτὴν, καὶ δὲν πιστεύσῃ· δύο τινα τῶν μυστηρίων ἀποβαίνουσι δυσκατάλη-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πτα τοῖς νηπίοις, ἢ πτωχοῖς τῷ πνεύματι· τοῦτο δὲ καὶ τὸ περὶ Πνεύματος ἐκπορεύσεως.

Πρέσβ. Ἄρα, ἐπιτρέπεται ὑμῖν νὰ διδάξωμεν, καὶ νὰ ψάλλομεν ὅ,τι καθήκει νὰ πιστεύσωμεν.

Πάπας. Ἐπιτρέπεται μὲν ὑμῖν νὰ ψάλλητε, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ προσθέσητε λέξεις ἀπηγορευμένας.

Πρέσβ. Λέγεις ὅτι ἀπαγορεύεται ὑμῖν πᾶσα προσθήκη εἰς τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως, τὸ μὲν διότι οἱ τούτου συντάκται δὲν εἶπον τὴν φράσιν Καὶ *Υἱοῦ*, τὸ δὲ διότι αἱ ἐπακόλουθοι Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἀπεῖργον οἱανδήποτε προσθήκην. Ἀλλ' ἂν κατὰ τύχην εἶχον παρεμβάλει οἱ Πατέρες ἐκεῖνοι τὴν φράσιν Καὶ *Υἱοῦ*, ἐρωτῶμεν ἦτο κακὸν τότε νὰ ψάλλωμεν αὐτήν ;

Πάπας. Ἤθελεν εἶσθαι νόμιμον.

Πρέσβ. Δὲν ἔσφαλον, λοιπὸν, οἱ Πατέρες διὰ τῆς προσθήκης ὀλίγων συλλαβῶν μὴ ἀποκαλύψαντες τὸ μυστήριον εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς ;

Πάπας. Δὲν τολμῶ περὶ τούτου νὰ μεμψιμοιρήσω, οὔτε τολμῶ νὰ εἴπω ὅτι δὲν ἐγνώριζον οἱ Πατέρες τὸ μυστήριον καθὼς τὸ γνωρίζομεν ἡμεῖς. Ἀπηγόρευσαν ὅμως, πᾶσαν ἔρευναν περὶ τῆς παραλήψεώς των. Ἀλλ' ὑμεῖς δοκησισοφεῖτε, ἐγὼ δὲ, κατώτερος ὢν αὐτῶν, δὲν πολυπραγμονῶ περὶ τὴν δογμάτισιν.

Πρέσβ. Ἄπαγε ! δὲν δοκησισοφοῦμεν. Προθυμούμεθα μόνον νὰ φωτίσωμεν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν. Διότι ἀκούσαντες τινὰς ψάλλοντας τὸ Σύμβολον μετὰ τῆς προσθήκης, καὶ ἐντεῦθεν διδαχθέντας τοῦ μυστηρίου τὴν ἀλήθειαν, ἐνομίσαμεν ὠφελιμώτερον τὸ ψάλλειν αὐτὸ κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν πρό τινος συνήθειαν, ἢ κατὰ τὴν ἀρχαίαν. Ἤθελες δὲ, νομίζομεν, σὺ αὐτὸς μᾶς ἐπαινέσει, ἂν ἐγίνωσκες τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν, οἵτινες παρεδέξαντο τὴν προσθήκην.

Πάπας. Ἀλλ' εἰπέτε, παρακαλῶ τάχα φρονεῖτε, ὅτι πρέπει νὰ προσθέτωμεν βαθμηδὸν εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ὅλας τὰς ἀληθείας, ὅσαι τότε δὲν ἐμπεριελήφθησαν ἐν αὐτῷ ;

Πρέσβ. Ὄχι· διὰ τὸν λόγον, ὅτι ὅλαι αἱ ἀλήθειαι δὲν εἶναι ἀναγκαῖαι.

Πάπας. Ἀλλ' ἐὰν ὅλαι δὲν εἶναι ἀναγκαῖαι ὑπάρχουσιν, ὅμως

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τινὲς, εἰς τὰς ὁποίας ἐὰν δὲν πιςεύσωμεν, 'Ορθόδοξοι δὲν εἴμεθα.

Πρέσβ. Δὸς ἡμῖν παράδειγμα ἀληθείας τινὸς, μὴ ἐμπεριεχομένης ἐν τῷ Συμβόλῳ.

Ὁ Πάπας τότε ἐδίστασε νὰ ἐκφέρῃ γνώμην ἐκ τοῦ προχείρου καὶ ἄνευ σκέψεως, καὶ ἐζήτησε ἀναβολὴν τῆς συνδιαλέξεως μέχρι τῆς ἐπιούσης, ὅπως σκεφθῇ καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Τὴν αὔριον ἤρξατο ἡ συνδιάλεξις ὡς ἐφεξῆς.

Πάπας. Λέγοντες ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ Πατρός τε καὶ Υἱοῦ δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ἂν ἐλέγαμεν, ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι Σοφία τεχθεῖσα παρὰ τῆς Σοφίας, ἡ 'Αλήθεια τεχθεῖσα παρὰ τῆς 'Αληθείας; 'Αλλ' ἡ Σοφία δὲν εἶναι διπλῆ. Μία καὶ ἡ αὐτὴ πέφυκεν ἡ ἀλήθεια. Τοῦτο δὲ περὶ οὐσίας τῆς Θεότητος. 'Αλλὰ καὶ ἕτερα παραδείγματα ὁμοίως ἰσχυρὰ δύναμαι νὰ δώσω περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς 'Ενσαρκώσεως.

Πρέσβ. Δόξα τῷ 'Αγίῳ Θεῷ, ἢ γινώσκομεν καὶ ἡμεῖς τὰ παρὰ τῶν ἄλλων ἐγνωσμένα, ἢ ἀγνοοῦντες αὐτὰ ζητοῦμεν νὰ τὰ μάθωμεν.

Πάπας. Καὶ διὰ τοῦτο θαυμάζω διότι πολυπραγμονεῖται δυνάμενοι νὰ ἡσυχάσητε.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πρέσβ. Φοβούμεθα μὴ ἐξ ὀλιγωρίας στερηθῶμεν μισθοῦ μεγάλου. Κρείττονα γὰρ κρίνωμεν τὴν ἁμαρτίαν τῆς σιγῆς ἐπὶ τοῦ μυστηρίου τούτου, ἢ τὴν προερχομένην ἐκ τῆς διασαφητικῆς ἐκείνης προσθήκης εἰς τὸ σύμβολον.

Πάπας. Οἱοσδήποτε ἂν ὑπῆρξεν ὁ σκοπὸς τῆς προσθήκης ἐπαινετὸς δὲν εἶναι. Διότι δὲν πρέπει, διασαφήσεις προφασιζόμενοι, νὰ μεταμορφῶμεν τὸ αὐτόχρημα ἀληθὲς, οὔτε παρεκτρεπόμενοι τῆς συγκεχωρημένης ἑρμηνείας, νὰ διδάσκωμεν ὅ,τι δὲν διδάσκεται χωρὶς οἰήσεως. Οἱ Πατέρες, πᾶσαν ἀδιακρίτως προσθήκην ἀπαγορεύσαντες ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως, ἔκλεισαν τὴν ἔξοδον εἴς τε τὰς εἰλικρινεῖς καὶ δολίας διαθέσεις τῶν μελλόντων πολυπευθῶν.

Πρέσβ. Καὶ ὅμως σὺ αὐτὸς συνεχώρησας νὰ ψάλληται τὸ σύμβολον ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ· Μήπως παρ' ἡμῶν προῆλθεν ἡ Συνήθεια;

Πάπας. Ναὶ, ἔδωκα μὲν τὴν ἄδειαν νὰ ψάλλωσι τὸ Σύμβολον αὐτὸ, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ προσθέτωσιν, ἢ νὰ ἀφαιρῶσί τι ἐξ αὐτοῦ.

Ὅθεν ἑωσοῦ καὶ ὑμεῖς ἐψάλλετε αὐτὸ κατὰ τὸν τρόπον τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἐσίγησα. Νῦν δὲ λέγετε ὅτι ψάλλετε τὸ σύμβολον μετὰ τῆς προσθήκης, πλείςους ἄλλους ἀκούσαντες ἀλλαχοῦ ψάλλοντας αὐτὸ οὕτως. Ἀλλὰ τοῦτο διαφέρει νῦν. Ἡ Ἰσπανία παρεδέξατο τὸν νεωτερισμὸν παρὰ τῆς Γ΄. Τολητιανῆς Συνόδου, τῆς εἰσαγαγούσης τὴν προσθήκην Καὶ Υἱοῦ. Ἡμεῖς ὅμως ἐνταῦθα δὲν ψάλλομεν τὸ σύμβολον, ἀλλ' ἀναγινώσκομεν ἁπλῶς αὐτὸ, τὸ ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ χωρὶς προσθήκας. Τὰς δὲ ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομένας ἀληθείας ἑρμηνεύομεν κατὰ μέρος, ὅταν ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος τὸ καλέσωσιν.

Πρέσβ. Ἐὰν, λοιπὸν ἀφαιρέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν προσθήκην, ἔχομεν τὴν ἄδειαν νὰ ψάλλωμεν καὶ νὰ διερμηνεύωμεν τὸ σύμβολον, ὡς ἡμῖν δοκεῖ;

Πάπας. Οὕτως ὁρίζω καὶ Σᾶς παρακαλῶ νὰ πράξητε.

Πρέσβ. Ὅταν λοιπὸν, κατὰ τὴν εὐχήν Σας ποιήσωμεν τὴν ἀφαίρεσιν δὲν θέλομεν ἁμαρτήσει ψάλλοντες αὐτό.

Πάπας. Ὄχι· ἀνεχόμεθα τὸ ᾆσμα, δὲν διατάσσομεν αὐτό.

Πρεσβ. Καὶ ὅταν τὸ ψάλλωμεν ἄνευ προσθήκης, τάχα δὲν θέλουσιν ἐκφωνήσει πάντες οἱ πιστοὶ ὅτι ἡ ἄδειά σου ἀντιβαίνει πρὸς τὰ δεδογμένα; Τί μᾶς συμβουλεύεις πρὸς ἀποφυγὴν τοιούτου ἀτοπήματος;

Πάπας. Ἂν εἶχον οἱ πιστοὶ ζητήσει τὴν ἄδειάν μου πρὶν ἢ ψάλλωσι τετροπολογημένον τὸ σύμβολον ἤθελον βεβαίως συμβουλεύσει αὐτοὺς ν' ἀποφύγωσι τὴν καινοτομίαν. Νῦν δὲ τοῦτο φρονῶ, ὅτι δέον ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἐκλείψῃ ἐν τῷ παλατίῳ ἡ συνήθεια τοῦ ᾄσματος. Ὅταν δὲ ὑμεῖς ἀποβάλητε τὴν παράλογον προσθήκην, αἱ λοιπαὶ Ἐκκλησίαι θέλουσι μιμηθῆ τὸ καλὸν παράδειγμα. Τοιουτοτρόπως, σωζομένης τῆς ἑρμηνίας, θέλει καταργηθῆ ἐντὸς ὀλίγου ἡ παρεισδύσασα κακόζηλος συνήθεια.

Οὕτως ἐδίδαξεν ὁ Λέων τοὺς πρέσβεις τοῦ Καρόλου· πρὸς δὲ τούτοις πρὸς αἰωνίαν καὶ σταθερὰν ὀρθοτόμησιν τοῦ Συμβόλου, ἐνεχάραξεν αὐτὸ εἰς δύο ἀργυρᾶς πλάκας, καὶ τὰς ἐνέπηξε ἔμπροσθεν τοῦ τάφου τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Ἀναςάσιος ὁ Βιβλιοθηκάριος, ὁ συγγράψας τοὺς βίους τῶν Παπῶν, ἐν τῷ βίῳ τοῦ Λέοντος, λέγει. « Εὐσεβείᾳ καὶ προφυλάξει τῆς Ὀρθοδοξίας τῆς πίστεως, δύο

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

θυρεούς, ἢ πίνακας ἀργυροῦς πεποίηκεν ἐγχαραχθέντος ἐν ἑκάστῳ τοῦ συμβόλου, τῷ μὲν γράμμασι Ἑλληνικοῖς τῷ δὲ λατινικοῖς, καὶ τούτους ἔθηκεν ἐξ ἀριστερῶν καὶ δεξιῶν τῆς εἰσόδου. » Καὶ ἄλλος Πάπας, Ἰωάννης Η΄. συνέφασκε τῷ Λέοντι, διότι, ὅτε ἐγένετο Σύνοδος (879) ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Φωτίου, ἀπηγγέλθη τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ὑπὸ τῶν Λεγάτων τοῦ Ἰωάννου καθαρὸν καὶ ἄνευ προσθήκης. Πρὸς δὲ τούτοις ὥρισαν, « Εἰ μὲν τῶν ἱερωμένων εἴη τις (ὁ θέλων νὰ προσθέσῃ ἢ νὰ ἀφαιρέσῃ τι ἀπὸ τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως) παντελεῖ καθαιρέσει τοῦτον καθυποβάλλομεν· εἰδὲ τῶν Λαϊκῶν τῷ ἀναθέματι παραπέμπομεν. »

Ἀλλ' οἴμοι! οἱ διάδοχοι τῶν δύο τούτων Παπῶν, οὐχὶ μόνον δὲν ἐνθυμήθησαν τοὺς προκατόχους των, ἀλλὰ καὶ τὰς πλάκας τοῦ Ἁγίου Λέοντος ἀπεκαθήλωσαν, τοὺς δὲ Ἕλληνας διὰ τὴν εἰς τὰ Πάτρια ἐγκαρτέρησιν ἀπεκάλεσαν Σχισματικούς. Σχισματικὸς ὁ Φώτιος, διατὶ ὄχι καὶ ὁ Λέων καὶ ὁ Ἰωάννης σχισματικοὶ οἵτινες ἔμεινον εἰς τὰ πάτρια δόγματα! ἢ πρέπει ν' ἀποκαλέσωμεν σχισματικοὺς τοὺς ἐμμείναντας εἰς αὐτά; Ἀλλὰ κατὰ τὸν Πάπαν τῶν Δυτικῶν, σχισματικοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀποσκιρτοῦν τῶν Πατρώων Δογμάτων. Σχισματικοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ λατῖνοι, οἵτινες κατεπάτησαν τὰ δόγματα τοσούτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ παρεμόρφωσαν αὐτά, ὅπως ἤθελον οἱ Πάποι καὶ αἱ Πάππισαι. Ὅλαι αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι καὶ οἱ δύο ῥηθέντες Πάπαι, ἀναθεμάτισαν ἐκείνους οἵτινες θὰ προσθέσουν ἢ θὰ ἀφαιρέσουν τι ἀπὸ τὸ σύμβολον τῆς πίστεως· ἄρα ἀναθεματισμένοι εἶναι καὶ οἱ Ἱεραπόστολοι, οἵτινες περιτρέχουσι τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς οἰκουμένης, ἵνα προσηλυτίσωσι ἕνα καὶ μόνον, καὶ ἐπίπτουσι ὡς λύκοι μαινόμενοι κατὰ τῶν ἀθώων ἀνθρώπων, καὶ καταταράττουσι τήν τε συνείδησιν καὶ τὴν σωματικὴν αὐτῶν ἡσυχίαν! Ἀναθεματισμένοι καὶ μυρίων θανάτων ἔνοχοι εἶναι αἱ Προπαγάνδαι τοῦ Πάπα, οἵτινες σύρουσι τοὺς ἁπλοὺς εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς ἀνομίας! Ὦ προπαγάνδαι, νομίζετε ὅτι, διὰ τῶν πανουργιῶν Σας καὶ τῶν καταθχονίων τρόπων Σας, θὰ παρασύρητε τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν Βουλγάρους νὰ ἀποστατήσωσι ἀπὸ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἥτις πρώτη ἐθήλασε αὐτοὺς μὲ τὸ γάλα τῆς Εὐσεβείας, καὶ ἐδίδαξε αὐτοὺς οὐχὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καινοτομίας, ἀλλὰ ἀμίαντα τὰ ἱερὰ δόγματα τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ; Τοῦ κακοῦ, Προπαγάνδαι ἀναλίσκετε τὰ φράγκα σας, ἵνα ἐξαγοράσητε τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων. Ἀπόθεσθε τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδύσασθε τὰ ὅπλα τοῦ φωτὸς, φθάνει πλέον τόσοι αἰῶνες, καθ' οὓς κυλίεσθε εἰς τὸν βυθὸν τῆς ἀνομίας. Ἴδετε πῶς οἱ Πάπαι σας ὑπερασπίζοντο τὰ ἱερὰ δόγματα, ἅτινα ἡ Ἀνατολ. Ἐκκλησία διαφυλάττει καὶ διαφυλάξει ἀμίαντα ; Δὲν μιμεῖσθε αὐτούς ; δὲν ἀποσκυβαλίζετε τὰς καινοτομίας σας, δὲν προτρέπετε τὸν Πάπα Πῖον Θ'. νὰ μιμηθῇ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἁγίου Λέοντος, τὸν ὁποῖον ἀριθμεῖτε μεταξὺ τῶν Ἁγίων σας, διότι ἐφύλαξε σταθερὰ τὰ δόγματα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, καὶ νὰ κηρύξῃ διὰ θεσπίσματος τὴν κατάργησιν ὅλων τῶν καινοτομιῶν ; Ὢ τότε πόσον θὰ εὐφρανθῶσι τὰ σκυθρωπὰ πρόσωπά σας, διότι θὰ ἐπανέλθετε εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν τῆς Ὀρθοδοξίας· σπεύσατε, λοιπὸν, καὶ τότε θὰ κληρονομήσατε τὴν Οὐράνιον Βασιλείαν !

Καὶ Σὺ δὲ, ὦ ἀξιότιμε Συντάκτα τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν μᾶς λέγεις, διατί μᾶς ἀποκαλεῖς Σχισματικοὺς, ἐνῷ ἡ Δύσις εἶναι Σχισματική, τὴν ὁποίαν οἱ Πάπαι σας κατεδίκασαν ὡς τοιαύτην. Ποία Σύνοδος ; τίς νόμος ; ποῖος τῶν Ἀποστόλων, ἢ ποῖος τῶν Πατέρων ; κατεδίκασεν τὴν Ἀνατολ. Ἐκκλησίαν σχισματικήν ; ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδος ; ἥτις ἔγεινε διὰ τῆς βίας, καὶ εἰς ἣν δὲν παρευρέθησαν ὅλοι οἱ Ἀνατολικοί ; ἢ διότι τὸ Ἀργύριόν σας ἐμίανε τινας ἐκ τῶν ἡμετέρων ; ὢ τῆς ἀνομίας ! ὢ τῆς ἀσεβείας ! Πότε καὶ ποῦ ἠκούσθη νὰ ἀγοράζητε ἡ συνείδησις τοῦ ἀνθρώπου δι' ὀλίγου κατηραμένου ἀργυρίου ; τοιοῦτόν τι δὲν ἐνομοθέτησεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἀλλ' οἱ τοποτηρηταὶ αὐτοῦ Πάπαι τὸ ἐνομοθέτησαν. Ἀκούετε, ἀδελφοὶ ἡμῶν, ποίαν συνείδησιν ἔχουν οἱ Δυτικοὶ, οἵτινες, μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς των, προσπαθοῦσι νὰ σᾶς σύρωσι ὅπου καὶ αὐτοὶ πεπτώκασιν ;

« Ταύτην τὴν ἀσέβειαν (λέγει ἐξακολουθῶν ὁ Φώτιος) οἱ τοῦ σκότους ἐκεῖνοι ἐπίσκοποι (ἐπισκόπους γὰρ αὐτοὺς ἐπεφήμιζον) μετὰ τῶν ἄλλων ἀθεμίτων, Βουλγάρων ἔθνος ἐνέσπειραν· ἦλθεν ἡ τούτων φήμη εἰς τὰς ἡμετέρας ἀκοάς· ἐπλήγημεν διὰ μέσων τῶν σπλάγχνων καιρίαν πληγὴν, ὡς εἴτις τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτοῦ, κατ' ὀφθαλμοὺς ἴδει ὑπὸ ἑρπετῶν καὶ θηρίων παραῤῥασο-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μενά τε καὶ διασπώμενα· καὶ γὰρ οἷς κόποι, καὶ πόνοι, καὶ ἱδρῶτες, εἰς τὴν ἐκείνων ἀναγέννησίν τε καὶ τελείωσιν κατεβλήθησαν. ἀναλόγως αὐτοῖς, συμπεσεῖν ἀφόρητον τὴν λύπην καὶ τὴν συμφορὰν, τῶν γεννημάτων παραπολλυμένων ἐξεγένετο. »

« Οὕτω γὰρ ἐθρηνήσαμεν ἐπὶ τῷ συνενεχθέντι παθήματι, ὅσον χαρᾶς ἐπληρώθημεν, τῆς παλαιᾶς πλάνης ἀπαλλαγέντες αὐτοὺς θεασάμενοι. »

Καὶ ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ διακόψωμεν ἐπὶ μικρὸν τὴν ἐπιστοστολήν. Ὁ Φώτιος, ἡ περὶ αὐτὸν ἱερὰ Σύνοδος, ἅπαντες οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ λαϊκοὶ ἐθρήνουν διὰ τὰ τότε παθήματα τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Βουλγάρων· ἀλλ' ὅτε πρὸ ὀλίγου καιροῦ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐκεντήθησαν ὑπὸ φαρμακεροῦ βέλους, τί ἔπραξεν ὁ τότε Πατριάρχης ; τίποτε· ἀλλ' ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ, κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπελήφθη δραστηρίως τοῦ ζητήματος, καὶ ἦτο ἐλπίδες νὰ ἐπαναφέρῃ τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν θέσιν· ἀλλ' ἄνθρωποι σύμβουλοι αὐτοῦ τὸν ἀπέτρεψαν ἀπὸ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν, ἔπειτα ἕτεροι ἤρχισαν νὰ συνωμότουν κατ' αὐτοῦ, καὶ οὕτω κατετάραξαν τὴν ἡσυχίαν του, καὶ ἐκώλυσαν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν Πρακτικῶν μέχρι τοῦ νῦν.

Ἕκαστος πολίτης ἢ κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, ὤφειλε νὰ σεβασθῇ τὸ ἱερὸν πρόσωπον τοῦ Πατριάρχου, καὶ καθ' ὅσον ἠδύνατο ἕκαστος νὰ συντρέχῃ ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ τὸν Πατριάρχην, καὶ ὄχι νὰ ἐνασχολῶνται πρὸς ἔκδοσιν φυλλαδίων, ἅτινα, ἄλλοτε μὲν προσβάλλουν τὸν Πατριάρχην, ἄλλοτε δὲ τὸν Ἄρτης καὶ ἄλλοτε τοῦτον ἢ ἐκεῖνον· τί ὠφέλησαν ταῦτα ; ἠδυνήθησαν οἱ λῆροι νὰ καταπείσουν τὸν Πατριάρχην διὰ τὴν Ἐφαρμογήν ; οὐχὶ, ἐξύβρισαν τὸ ἔθνος, ἀλλ' ἐξύβρισαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οὐδὲν περιπλέον. Δὲν λέγομεν ἡμεῖς ὅτι ὁ Πατριάρχης πράττει καλῶς φερόμενος οὕτω, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς δὲν πράττομεν καλῶς ἐξευτελίζοντες αὐτόν. Τί λοιπὸν ἀπαιτεῖται ; πρέπει νὰ ὑπενθυμίζομεν τὸν Πατριάρχην, ὅπως ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τοῦ Φωτίου, καὶ ὅσον τάχιον ἀποῤῥίψας τὰς κακὰς συμβουλὰς, ἐφαρμόσῃ τὰ πρακτικὰ διότι ἄλλως εἶναι ὑπεύθυνος καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀνωτάτου Δικαστηρίου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ ἐθνικὸν Μ. Συμβούλιον εἶναι ἄξιον πολλῶν ἐπαίνων καὶ ἐγκωμίων ὀφείλει δὲ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς τὴν ὅσον τάχιστα ἐφαρμογὴν τῶν Πρακτικῶν, ἵνα μὴ ἐξευτελίζηται τὸ ἔθνος· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Α. Π. πρέπει νὰ παύσῃ ἐπιμένων εἰς ὅ,τι βούλεται, καὶ πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς συμβουλὰς τῶν Ἀξιοτίμων φιλογενῶν Κ. Κ. Γ. Ζαρίφη καὶ τῶν Κ. ἀδελφῶν Καραθεοδωρῆ, οἵτινες οὐδέποτε ἔπαυσαν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν ἐθνικῶν πραγμάτων, καὶ τότε ἂς κράξῃ ὡς ὁ Φώτιος.

« Ἀλλ' ἐκείνους μὲν ἐθρηνήσαμέν τε, καὶ θρηνοῦμεν, καὶ ἀνορθωθῆναι τοῦ Πτώματος, οὐ δώσομεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ὕπνον, οὐδὲ τοῖς βλεφάροις νυσταγμὸν, ἕως ἂν αὐτοὺς εἰς τὸ τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸ δυνατὸν ἡμῖν, εἰσελάσωμεν σκήνωμα. »

« Τοὺς δὲ νέους τῆς ἀποστασίας προδρόμους, τοὺς θεραπευτὰς τοῦ ἀντικειμένου, τοὺς μυρίων ἐνόχους θανάτων, τοὺς κοινοὺς λυμεῶνας, τοὺς τὸ ἁπαλὸν ἐκεῖνο καὶ νεοσύστατον εἰς τὴν εὐσέβειαν ἔθνος, τοσούτοις καὶ τηλικούτοις σπαραγμοῖς διασπαράξαντας, τούτους τοὺς ἀπαταιῶνας καὶ θεομάχους συνοδικῇ καὶ θείᾳ κατεκρίναμεν ψήφῳ· οὐ νῦν αὐτῶν τὴν ἀπόφασιν καθορίζοντες, ἀλλ' ἐκ τῶν ἤδη Συνόδων, καὶ Ἀποστολικῶν θεσμῶν, τὴν προωρισμένην αὐτοῖς καταδίκην ὑπεκφαίνοντες, καὶ πολλοῖς ποιοῦντες ἐπίδηλον. »

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πόσον καλῶς ἐστιγμάτισεν ὁ Φώτιος τοὺς ἀπαταιῶνας καὶ θεομάχους Δυτικούς! Πόσον καλῶς ἐγίνωσκεν, ὅτι ἡ αὐτοῦ Ἐκκλησία θέλει διαφυλάξει τὰ δόγματα τῆς Πίστεως ὡς οἱ Πατέρες τὰ παρέδωκαν ἡμῖν. Ἀλλ' οἱ Λατῖνοι, οὐκ αἰσχύνονται νὰ κατατρέχωσι τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις οὐδέποτε ἀτιμάσθη καὶ οὐδέποτε ἐξησθένησε πνευματικῶς, ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας ὁ Ῥωμαϊκὸς θρόνος . . . . ἢ μᾶλλον ἂς ἀφήσωμεν νὰ λαλήσῃ ὁ Δυτικὸς συγγραφεὺς Φλερῆς (Βιβλ. LIV, κεφ. 42, 49 κτλ.) « Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Πάπα Σεργίου Γ'. διεφθαρμένη τις Ῥωμαία δέσποινα, ὀνομαζομένη Θεοδώρα, ἐκυβέρνα τὴν Ῥώμην, διότι ὁ Πάπας Σέργιος ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Μαροζίας ἐγέννησεν υἱὸν, ὅςις ἐγένετο μετὰ ταῦτα Πάπας, ἐπονομασθεὶς Ἰωάννης ΙΑ'. Ὁ δὲ διάδοχος τοῦ Σεργίου, Ἰωάννης ὁ Ι'. ἐξελέχθη, ἐ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000023417

νεκα τῶν ἀθεμίτων αὐτοῦ σχέσεων μετὰ τῆς
ζίας, καὶ αἱ κακοήθεις αὖται γυναῖκες ἐκυβέ ... Ῥώμην κ.
ἔδιδον αὐτῇ Ἐπισκόπους ἐπὶ πολὺν χρόνον. Ὁ δὲ υἱὸς τῆς Μαροζίας, καὶ τοῦ Πατρικίου Ἀλβερίκου, ἀναβὰς τὸν θρόνον τῆς Ῥώμης, δεκαοκταετὴς τὴν ἡλικίαν, ὠνομάσθη Ἰωάννης ΙΒʹ. καὶ ἥνωσεν εἰς ἑαυτὸν τήν τε κοσμικὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν πνευματικὴν » . . . τοιαύτη εἶναι σχεδὸν ὅλη ἡ ἱστορία τῶν Παπῶν, τῶν ὁποίων οἱ Ἱεραπόστολοι διὰ τῶν σοφισμάτων των πολλάκις κατετάραξαν τὴν Ἐκκλησίαν μας, ἀλλ' ἀπέτυχον νὰ κλονίσωσι αὐτήν, διότι ἵσταται ὡς ὑψίκομος πεύκη, μὴ φοβουμένη οὐδέν.

Ἐξ ἁπάντων τούτων, νομίζω, ὅτι οἱ ἀναγνῶσται ἔλαβον ἰδέαν περὶ τῆς Παπωσύνης ὁποία ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει; Αἱ δὲ προπαγάνδαι ταύτης περιτρέχουσι εἰσέτι τὰς Βορείους ἐπαρχίας τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, ἵνα προσηλυτίσωσι τὸν δυστυχῆ λαόν· ἀλλ' νομίζομεν, ὅτι ἡ Α. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἡ περὶ αὐτὸν Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Σ. Μ. Συμβούλιον θέλουσι προσπαθήσει νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἀρχαίαν της εὔκλειαν, καὶ τότε ἀδελφικῶς περιπτυχθέντες μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Βουλγάρων, θὰ κράξωμεν. Ἀπόστητε ἀφ' ἡμῶν Προπαγάνδαι, καὶ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Γένοιτο!

ΤΕΛΟΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ ἐθνικὸν Μ.
κωμίων ὀφείλει
πα ἐφ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ